

Bygningsfysiske utfordringer

- Energieffektivisering av eldre teglsteinsbygninger og skadeforebygging

Margrete Wik Bårdsen

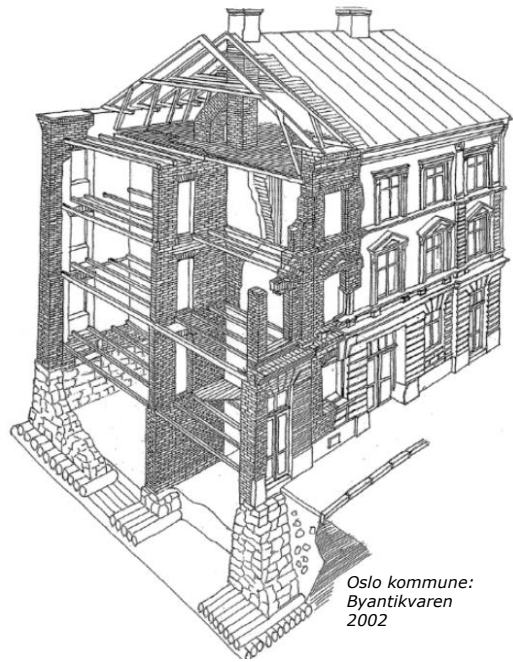
RAMBOLL

Bright ideas.
Sustainable change.

Kirkebygninger i tegl

- Signalbygg
- Ofte verneverdige
- Robuste materialer
- Vedlikehold
- Endringer i bruken?

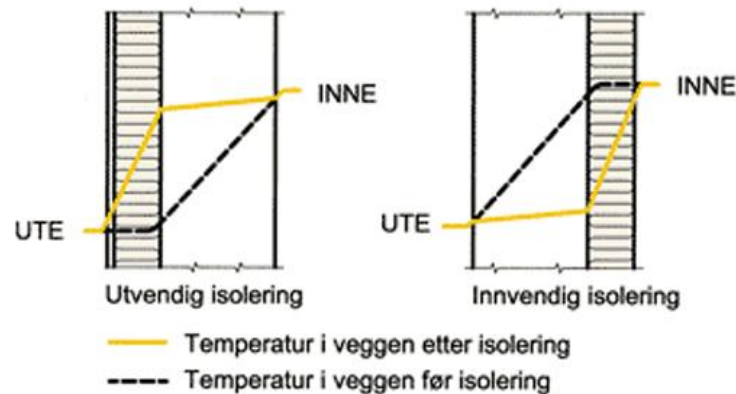
Oslo kommune:
Byantikvaren
2002

Bygdøy Allé 4 (Foto: MWB)

Hva er utfordringer med å energieffektivisere eldre teglsteinsbygninger?

- Historiske bygninger: verneverdig
- Kirker: Høye bygg, høye rom
- Vedlikehold og tilkomst
- Etterisolering: Endring av temperaturgradient

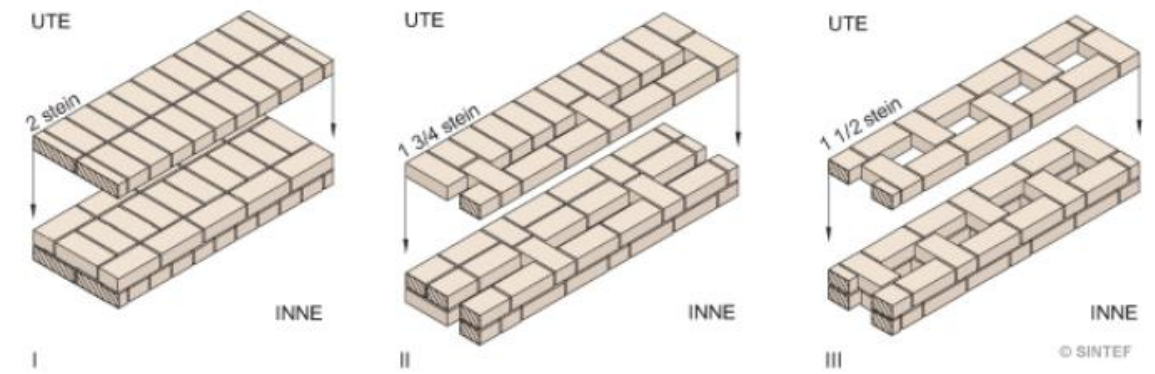
Sintef SBK 723.312

Kjenne materialene og bygget

- Fasaden – fuget eller pusset?
  - Oppbygging
  - Variasjon
  - Tradisjonelt prinsipp: tørker begge veier
-
- Byggets historikk og oppvarming
  - Dagens tilstand
-
- Testing av kvalitet
    - Puss og maling
    - Tegl (fukt – og frostegenskaper)

Foto: Rambøll

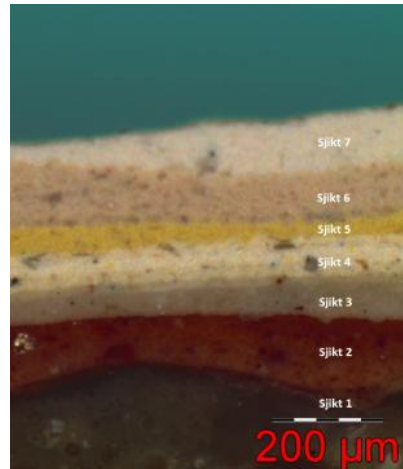
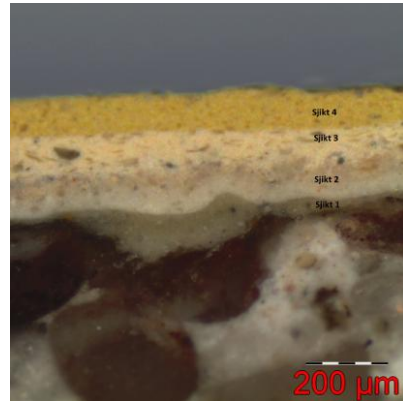
Sintef SBK 723.308

Testmetoder for teglstein (Sintef)

- Måling av fysiske og fukttekniske egenskaper: Densitet, minuttsg, vannabsorpsjon og porefyllingstall
- SINTEF Byggforsk Frosttest fryse/tine

Testing av puss og maling (Sintef)

- Orienterende vanntetthetsprøving av puss
- Kjemisk analyse av puss
- Malingsanalyse

Prøveuttak: Ramboll

Tverrsnitt av prøver, Mikroskopfoto
(Rapport Sintef)

Hva skjer dersom vi etterisolerer?

Hva avgjør om man kan etterisolere?

- Tilstand
- Teglkvalitet
- Fuktbelastning

- Historikk
- Bruksmønster

- Kun etterisolering eller full oppgradering?

Kongens gate

Foto: Rambøll

Modellering, beregninger og virkelighet

- Temperaturberegninger og kondens
- Fuktsimuleringer i WUFI
  - For innvendig situasjon kan RF i innvendig sjikt beregnes og kontrolleres
  - Kan være begrensninger i materialbibliotek
  - For utvendig situasjon, begrensning i programmet for å se på økning i vannmengde i ytre sjikt ved økt isolering på innvendig side – trend og indikasjon, men ikke fullstendig uten befaring og testing av stedlige materialer

CASE 1: Transformasjon fra fabrikkbygning til boliger i Oslo

Nyere fasader

**Eldre fasader
(ca. 1890)**

Figur og Foto: Oskar Braaten gate, Oslo
(Rambøll)

Utvendige løsninger:

CASE 2

Transformasjon fra kjøpesenter til kontorer i Trondheim

1860

Nordre gate

Foto: ECDE.no

1860

Kongens gate

Foto: Rambøll

1940

Spesielt for teglkirker – energieffektivisering

- Begrensede muligheter for bygningskroppen
  - Isolering av tak i stedet for vegger?
  - Vinduer (varevindu) og dører
  - Luftlekkasjer/fuktsikring
- Varmesystemer
  - Ventilasjon, gjenvinning av varme og energiforsyning
  - Lokal oppvarming
  - Smart styring av varme og belysning

Dersom innvendig etterisolering:

- Dampåpne systemer: Pussede systemer
- Stoppe vanninntrengning

Foto: Slagen kirke i Tønsberg kommune (kirkesøk.no)

Veileder for bevaring av verneverdige tette trehusmiljø

Rambøll: tverrfaglig utarbeidet av fagene brann og bygningsfysikk

I oppdrag fra Fylkesantikvaren

Ikke publisert enda, men vil distribueres når den er klar, ta kontakt ved interesse.

Beregnet til

Antikvariske myndigheter, byggherrer, arkitekter og rådgivere

Dokument type

Veileder

Dato

Desember, 2025

Beskrivelse

Bygningsfysiske, konstruktive og branntekniske løsninger

Økt bevaring av verneverdige tette trehusmiljø

Veileder for bygningsfysiske, konstruktive og branntekniske løsninger

Kjøpmannsgata 15, Trondheim Thon Eiendom - Bergersen Arkitekter. Foto: Rambøll

Takk for oppmerksomheten!

Margrete Wik Bårdsen
Sivilingeniør bygg, Seksjonsleder Bygningsfysikk i Trondheim
margrete.bardsen@ramboll.no

